

A-65707

ARHEOLOOGILISED
VÄLITÖÖD
EESTIS

ARCHAEOLOGICAL
FIELD WORKS
IN ESTONIA

1998

Koostanud ja toimetanud
Ülle Tamla

Muinsuskaitseinspeksioon
Tallinn 1999

© 1999 Muinsuskaitseinspeksioon
Uus 18, Tallinn 10111, Eesti

Toimetuskolleegium:

Jaan Tamm
Heiki Valk
Toomas Tamla
Ülle Tamla

Uus 18, Tallinn 10111, Eesti
e-mail Ülle.Tamla@mail.ee

Kujundus ja makett:

Jaana Kool

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
SUNDEKSEMPALAR

ISSN 1406-3972

Trükitud AS Pakett trükikojas
Laki 17, Tallinn

ARHEOLOOGIAMÄLESTISED KULTUURIMÄLESTISTE REGISTRIS

Ants KRAUT

*Muinsuskaitseinspeksioon
Uus 18, 10111 Tallinn, Eesti*

1998. aastal jätkus kultuurimälestiste registri täiendamine arheoloogiamälestiste alase informatsiooniga, registriga seotud õigusaktide koostamine ning dokumentaalse materjali kogumine Muinsuskaitseinspeksiooni arhiivi.

1999. aasta 6. aprilli määrusega nr.127 tegi Eesti Vabariigi Valitsus muudatused kultuurimälestiste riikliku registri põhimäärusesse, viies selle kooskõlla andmekogude seadusega. Määrus täpsustas oluliselt registriandmete koosseisu, andmete väljastamise korda ja järelevalvet registri pidamise üle. Juuresolevas tabelis esitame andmed registris sisalduvate arheoloogiamälestiste kohta.

Tabelist nähtub, et kaitse alla võetud 6542 arheoloogiamälestist paiknevad maakonniti ebaühtlaselt. See võib kajastada nii muinas- ja keskaja asustuse eripära kui ka uurimistöö seisu maa erinevates piirkondades. Näiteks paikneb rohkem kui veerand muististest Harjumaal; samal ajal on Hiiumaal registreeritud vaid 43 kaitsealust objekti. Registreeritud arheoloogiamälestiste arv on kahtlemata tinglik ja erineb 1997. aasta välitööde ülevaates esitatud andmetest, kuna registris on ühe numbriga all samas paigas asuvad eriaegsed või n-ö mitmekihilised muistised. Tabelis esitatud passistatud ja pildistatud muististe arv sisaldab ka selliseid objekte, mis peale passi koostamist või pildistamist on hävinud või uurimistöödega likvideeritud. Fotode koguarv näitab, et vaid pooled muististest on käesolevaks ajaks pildistatud. Teaduslike passide e. objektide teaduslike kirjelduste tegemine on asendumas kaitsekohustuse teatiste koostamisega, mille eesmärk on lisaks teaduslikule informatsioonile sätestada omanikele ka seadusjärgsed kasutamisiirangud.

1998. aastal täienes oluliselt Muinsuskaitseinspeksiooni arhiiv kaevamisaruannetega. Ühtekokku 147 laekunud uurimistöö-, järelevalve- ning inspeksiooniaruannet leiab elavat kasutamist nii teadlaste, muinsushuviliste kui ka omanike poolt.

Kultuuriministri määrusega nr.13 24. märtsist 1999 tunnistati kultuurimälestiseks Eesti Meremuuseumi poolt Läänemeres avastatud neli vrakki ning üks veetalu kaitserajatis. Otseselt arheoloogiamälestisi nende hulgas seekord ei olnud. Jäab loota, et nii teadlaste kui ka harrastajate abil juba varem avastatud merekultuuri-pärandi vanimad näited muinas- ja keskajast leiavad peatselt tee riiklikku kultuuri-

mälestiste registrisse.

Tabel. Arheoloogiamälestiste koondtabel seisuga 31. 12. 1998.

Table. Archaeological monuments and sites in Estonia 31. 12. 1998.

Maakond	Kultuuri- mälestiste registrisse kantud	Passistatud		Pildistatud	
		Scientific description compiled		Photographed	
District	Registered archaeo- logical monuments	Registrisse kantud muistised Registered monuments	Kokku Total	Registrisse kantud muistised Registered monuments	Kokku Total
Harjumaa	1667	990	1106	879	955
<i>s. b. Tallinn</i>	48	24	49	21	29
Hiiumaa	43	19	19	22	23
Ida-Virumaa	250	35	37	172	176
Jõgevamaa	267	92	95	146	149
Järvamaa	285	170	178	217	226
Läänemaa	385	311	317	146	148
Lääne-Virumaa	774	374	417	268	294
Põlvamaa	764	689	706	137	144
Pärnumaa	161	79	80	87	88
Raplamaa	343	265	282	130	145
Saaremaa	553	155	156	328	332
Tartumaa	293	120	129	177	188
Valgamaa	146	65	65	50	50
Viljandimaa	176	74	77	103	106
Võrumaa	435	307	329	314	315
Kokku/Total	6542	3745	3993	3176	3339

ARCHAEOLOGICAL MONUMENTS IN THE NATIONAL RECORD OF CULTURAL HERITAGE

Ants KRAUT

In 1998, the complementing of the record of cultural heritage, the compilation of legal acts connected with the record, and collecting of documentary information in the archives of the Board of Antiquities was continued.

With his decree no 127, April 6th, 1999 the Government changed the Statute of the national record of cultural heritage, reconciling it with the Databases Act. The decree specified the composition of information in the record, the rules for the delivery of information, and the supervision over keeping the record. The table presents the data about archaeological monuments in the record of cultural heritage.

The 6542 archaeological monuments taken under protection are distributed unevenly in the districts of Estonia. This may reflect the peculiarities of prehistoric and medieval settlement as well as the uneven level of investigation in different parts of the country. For instance, more than $\frac{1}{4}$ of the monuments are located in Harjumaa, while on Hiiumaa only 43 archaeological monuments are taken under protection. The number of archaeological monuments in the record is relative and does not coincide with the data given in the publication of the results of archaeological field works of 1997, as the monuments of different periods lying on the same site are registered under the same number. The described and photographed monuments in the table include those, which have been destroyed, by the way of investigation or otherwise, after describing or photographing. The total of photos reveals that only half of the monuments are hitherto photographed from two or more sides.

During the year under discussion, the compilation of scientific descriptions was substituted by the compilation of protection obligation notices, which, alongside with scientific information, contain information about the restrictions for the use of monuments by the owners.

In 1998 the archive of the Board of Antiquities was supplemented by numerous excavation reports. The 147 reports on archaeological excavations, surveillance and inventory trips are often used by researchers and amateur archaeologists as well as by owners.

With the decree no 13, March 24, 1999, of the Minister of Culture, four wrecks of ships and one underwater defence construction, discovered in the Baltic Sea by the divers of Estonian Maritime Museum, were included in the record of cultural heritage. Among them were no really archaeological monuments. We hope that the oldest pieces of maritime cultural heritage, dating from the prehistoric period and the Middle Ages, discovered by the researchers and amateurs already in previous years will be also soon included in the national record of cultural heritage.

Lühendid – Abbreviations – Abkürzungen

AI	- Ajaloo Instituut
- Institute of History
AM	- Eesti Ajaloomuuseum
- Estonian History Museum
ERA	- Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv
- Archives of Folklore by the Museum of Estonian Literature
RMA	- Muinsuskaitseinspektsiooni arhiiv
- Archives of the Central Board of Antiquities
SM	Saaremaa Muuseum
Museum of Saaremaa
Ta	- Tartu Ülikooli Geoloogia Instituut
- Institute of Geology by the University of Tartu
Tln	Tallinna Tehnikaülikooli Geoloogia Instituut
- Tallinn Technical University, Institute of Geology
TÜ	- Tartu Ülikool
- University of Tartu
ViM	- Viljandi Muuseum
- Museum of Viljandi